

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Peters), 9 nov. 1951

Mede voor Drees en Blom.

De publieke reactie van Sukiman willende afwachten, beperkte ik mij gisteren tot mijn 243. Mijn op de sfeer van ons gesprek gebaseerde verwachting dat Sukiman's persreactie onder de gegeven omstandigheden gematigd zou zijn, vond ik in Aneta hedenmorgen wel verwezenlijkt. Bij overbrenging van Uw 137 legde ik de nadruk op het voor Indonesië toch wel zeer bevredigend karakter van het Nederlandse antwoord. Nu dit antwoord tot twee maal toe de mogelijkheid van onderhandelingen tot uiting bracht, kon van Indonesische zijde toch moeilijk meer volgehouden worden, dat de Nederlandse Regering de deur had gesloten.

Sukiman bekende, dat in wezen de zaak lag zoals ik hem Woensdagochtend - toen nog zonder kennis van de Kamerstukken die ik Woensdag in de loop van de dag ontving - had uiteengezet, maar meende dat toch wel een daad was gesteld door het vastleggen van de soevereiniteit over Irian en toonde zich niet overtuigd door mijn betoog, dat het hier geen enkel novum betrof. Op zijn minst was volgens Sukiman een psychologische daad gesteld, welke effect op de Indonesische opinie niet meer zou zijn te elimineren. Waarom nu juist dit moment gekozen - vervolgde Sukiman - aan de vooravond van de Uniebesprekingen en op een moment dat alle inspanning en tact aangewend werd om een gunstige sfeer te scheppen? Mij bleek op dit ogenblik tot mijn verwondering, dat van Indonesische zijde verband werd gezocht tussen de overwinning van de Conservatieven in Engeland, het voorgenomen bezoek van Drees aan Amerika en indiening van het wetsontwerp en dat gevreesd werd voor toespitsing van de verhouding Oost-West. Gevreesd werd ook, dat de Nederlandse Regering het internationale politieke tijdsgewricht gunstig achtte om ook een reactionaire richting in te slaan en er naar zou streven de verhouding met Indonesië nu scherper te gaan stellen.

Ik gaf te kennen, dat van enig verband als gedacht geen sprake was en legde Sukiman in het kort de voorgeschiedenis van de indiening van de projecten uit alsmede dat en waarom het tegenwoordige tijdstip van de indiening reeds tijdens mijn bezoek in Nederland ongeveer vast lag. Toen bleek mij, dat de weinig krachtige Sukiman ernstige tegenwerking in eigen Kabinet verwachtte, met name van de PNI. Wederom zei Sukiman dat het bijzonder moeilijk zou zijn nu niet het Nieuw-Guineaprobleem als primair punt van de onderhandelingen te stellen. Het zou gevaarlijk zijn deze uitlating alleen maar te beschouwen als een tactische manoeuvre van Sukiman tegenover mij. Speekenbrink hoorde nog van Zain, dat in de Kabinetsvergadering van Dinsdag een opgewonden stemming heeft geheerst. De PNI-Ministers weigerden het eigenlijke agendapunt, te weten instructie aan Supomo en samenstelling van diens delegatie, in behandeling te nemen. Eerst moest nu deze Iriankwestie besproken en geregeld worden.

Ik geloof wel dat de Indonesische reacties spontaan geweest zijn (zelfs de overigens door mij weinig bewonderde Nederlandse pers zong in het koor mee, zoals blijkt uit mijn 240). Wel deel ik in zo ver Uw vermoeden dat de tegenstanders van de politiek van Sukiman en Subardjo deze gelegenheid met beide handen hebben aangegrepen als middel tot actie. Ik breng hierbij wederom in herinnering, dat er een sterke stroming bestaat, die niet begrijpt waarom de RI niet tot eenzijdige opzegging van de Unie overgaat. Het gebeurde is natuurlijk koren op hun molen.

Ik begrijp Uw opvatting over 'onberekenbaarheid van de Indonesische sentimentsreacties'; inderdaad kunnen deze alleen ter plaatse juist aanvoeld worden. In hoeverre deze omstandigheid in voorkomende gevallen aanleiding zou kunnen zijn tot nog intensiever praelabel overleg met mij zal de Nederlandse Regering willen beoordelen.

Ik ben dankbaar voor de snelheid en de wijze waarop U mij in staat hebt gesteld te reageren. Hierdoor is het misschien mogelijk geweest een verdere verzwakking van de positie van Sukiman en andere voorstanders van goede verhoudingen met Nederland, tegen te gaan.

In een bedekte toespeling van Sukiman vond ik aanleiding de hoop en verwachting uit te spreken, dat de President één dezer dagen niet wederom een spaak in het wiel zou steken.